

короткий строк і поспіх - не одне і теж. Дуже важливо дотримуватися правила, згідно з яким – відповідальність виключає хибні, поспішні рішення і висновки. Експерт не має права пов'язувати себе ні з версією позивача чи версією відповідача, але повинен відповідально встановлювати істину, незважаючи на те, кому ця істина буде вигідною, і пам'ятаючи, що вона завжди «вигідна» правосудно і законності. Якщо ж, на думку експерта, досягнути істини неможливо, експерт зобов'язаний повідомити про неможливість дати правдивий висновок.

ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ = МІРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БАТЬКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СВОЇХ ОБОВ'ЯЗКІВ ЩОДО ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Лапчевська Олена Федорівна, суддя Апеляційного суду м. Києва, здобувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ *Тімуш І.С.*

Останнім часом питанням всебічної допомоги сім'ї, вихованню дітей надається значна увага. Така ж особлива увага приділяється питанням підвищення відповідальності батьків за невиконання чи неналежне виконання своїх обов'язків щодо виховання та розвитку дитини. Актуальність цих питань обумовлена тим, що метою позбавлення батьківських прав є не скільки покарання батьків, скільки створення для кожної дитини належних умов для виховання та розвитку. Крім того, така міра відповідальності розглядається і в якості превентивної міри щодо до інших батьків.

За деякими статистичними даними близько 90 тис. українських сімей за різними причинами не виконують своїх функцій щодо власних дітей. Саме тому, держава, забезпечуючи право дитини на виховання та наділяючи батьків правами та обов'язками по вихованню дітей, не може допустити того, щоб батьки зловживали своїми правами, і тим самим завдавали моральної та іншої шкоди власним дітям.

Україна ставши на шлях європейської інтеграції реалізувала багато положень міжнародного законодавства та практики його застосування в сфері охорони дитинства. Однак наявність чітко відрегульованого законодавчого механізму, не свідчить про відсутність проблем в названій сфері суспільних відносин.

Більшість спеціалістів дотримуються думки, що втручання в батьківську сферу виховання, необхідне лише в тих випадках, коли наявне пряме порушення прав дитини. Досить чітко ця позиція викладена В.Гадевосіаном. Зокрема вчений зазначає, що іноді батьки руйнують своєю поведінкою сімейні відносини, зловживають своїми батьківськими правами, не виконують своїх обов'язків, і тим самим ставлять дітей в складне становище. Тоді і виникає необхідність втручання [1, с.37]. Таке втручання можливе шляхом притягнення батьків до юридичної відповідальності, а саме застосування до винної особи санкцій сімейного права.

Таким чином, до батьків, які не виконують чи неналежним чином виконують свої обов'язки щодо виховання та розвитку дитини, можуть бути застосовані міри державного примусу. До таких мір, які застосовуються до осіб за порушення норм сімейного законодавства, і які одночасно виступають санкціями сімейного права, насамперед слід віднести позбавлення батьківських прав. У зв'язку з цим, слід придатися до позиції тих науковців, які вважають, що позбавлення батьківських прав розглядається як міра сімейно-правової відповідальності, що застосовується судом у випадках вчинення батьками (одним із них) сімейного правопорушення чи умисного злочину проти життя та здоров'я своїх дітей [2, с.26].

В науковій літературі неодноразово підкреслювалось, що позбавлення батьківських прав є винятковою мірою, яка застосовується лише тоді, коли всі інші міри не призвели до потрібного позитивного результату [3, с.111]. Оскільки позбавлення батьківських прав є винятковою мірою, то цілком закономірно, що підстави та порядок позбавлення батьківських прав чітко регламентовані законом. На відміну від інших сімейно-правових санкцій, закон визначає підстави, за наявності яких можливо і необхідно ставити питання про позбавлення батьківських прав.

Отже, в силу закону (ст. 164 Сімейного кодексу), батьки можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вони: не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування; ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини; жорстоко поводяться з дитиною; вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва; є хронічними алкоголіками або наркоманами; засуджені за вчинення кримінального правопорушення щодо дитини.

Прийняття рішення про припинення батьківських прав шляхом їх позбавлення – виняткова міра і застосовується тільки за рішенням суду, оскільки втрата батьківських прав тягне за собою надзвичайні наслідки – повністю скасовуються права громадянина як батька. Тому, підкреслила О.Нечаєва, щоб позбавити батьківських прав, недостатньо переконатися, що батько чи матір ухиляються від виконання обов'язків по вихованню своїх дітей, зловживають наданими їм правами. Необхідно з'ясувати чи не перешкоджають створенню несприятливих умов сімейного виховання дітей фактори, які від батьків незалежні – важка хвороба, умови роботи тощо. Коли невиконання батьками батьківських прав і обов'язків пояснюється обставинами, які не залежать від волі дорослої людини, позбавляти її батьківських прав не можна. Втрата права на виховання є наслідком свідомого невиконання особою батьківського обов'язку, прямого небажання турбуватися про свою дитину [4, с.98].

Отже, позбавлення батьківських прав – це міра державного примусу, застосування якої, при збереженні майнових обов'язків, тягне за собою втрату батьками особистих немайнових прав, що виникають на підставі родинності з дитиною, а також обмеження їхньої дієздатності у сфері захисту прав та інтересів дітей.

Список використаних джерел:

1. Тадевосян В.С. Семья и закон. – М.: Знание. – 1974. – 80 с.
2. Беспалов Ю. Основания и порядок лишения родительских прав //Российская юстиция. – 2000. - № 12. – с.26-27.
3. Индыченко С.П., Голанчук В.С. Брачно-семейное право в вопросах и ответах. – К.: Политиздат Украины. – 1990. – 192 с.
4. Нечаева А.М. Права и обязанности родителей по воспитанию детей. – М.: Московский рабочий. – 1973. – 128 с.

СУТНІСТЬ ФАКТОРІВ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Татарова Тетяна Олександрівна, здобувач кафедри адміністративного права Харківського університету внутрішніх справ

Причин, які створюють несприятливе середовище для життя світового суспільства дуже багато: зростання населення, що сприяє росту міст і сіл, а відповідно і підприємств для економічної діяльності, що утискує посівні площі та забруднює навколишнє середовище промисловими та побутовими відходами. Розвиток усіх видів транспорту пагубно впливає на повітря, чистоту річок, озер, океанів. Під впливом транспортування нафтопродуктів морськими просторами знищено сотні видів цінних морських тварин, видів риб, водорослів, що призвело до значного скорочення раціону харчування суспільства. Освоєння людством нових територій своєю економічною діяльністю витісняє з природного середовища рослинний і тваринний світ, що також скорочує свій раціон харчування.

Поступово з розвитком суспільства збільшується небезпека для життя людини. Проблеми відносин між природою та суспільством постійно загострюються і цілком очевидною стала необхідність активної боротьби з забрудненням навколишнього середовища, бо від його стану залежить здоров'я людей [1].

Існує ціла низка природних факторів, факторів виробничого і побутового середовища, шкідливих звичок, з розвитком хімічної промисловості та атомної енергетики, які різко погіршують стан навколишнього середовища. А результатом цього являються хвороби людей, якість та тривалість життя, народження дітей з патологічними відхиленнями тощо.